

Uitvoerings- en monitoringsplan 2024 en 2025 Duurzaamheidsagenda

Gereed

In uitvoering / doorlopende actie

Geen activiteiten

Energietransitie	Doel	Resultaat	Status
Proeftuin Aardgasvrij Garyp	Ervaring opdoen met het aardgasvrij maken van woningen	Proeftuin Garyp	In 2024 en 2025 is weer een aantal woningen aardgasvrij dan wel aardgasvrij ready gemaakt. De stand per 1 november 2025 is: Aantal woningen aardgasvrij ready 82 woningen (inclusief 55 woningen van WoonFriesland) Aantal woningen aardgasvrij 118 woningen
ANNO isolatieproject Drogeham-Kootstertille	Ervaringen opdoen met het isoleren van particuliere woningen	Verduurzaming van 35 woningen als pilot voor de verdere uitrol van het Nationaal Isolatieprogramma	Inmiddels zijn vier subsidietrajecten volledig afgerond. Gebleken is dat het proces over teveel schakels verloopt, waardoor de afhandeling van trajecten soms onnodig lang duurt. Het ondersteuningstraject is daarom geëvalueerd en verbeterd met de aanwijzing van een casemanager als vast aanspreekpunt voor de deelnemers. Verder zijn alle potentiële deelnemers die zich nog niet hadden aangemeld persoonlijk bezocht. Dit heeft 9 nieuwe aanmelding opgeleverd en 1 hernieuwde deelnemer (die eerder was afgehaakt). De oorspronkelijke subsidieverordening liep tot 1 november 2024. Door de vertraging in de uitvoering is deze verlengd tot eind 2025. Dit biedt ruimte om ook nieuwe deelnemers mee te nemen in het traject.
Nationaal Isolatieprogramma	Isoleren van particuliere woningen onder de gemiddelde WOZ-waarde met een laag energielabel	Verduurzaming van woningen	Er is een derde tranche aangevraagd en in augustus 2025 toegekend twv € 2.190.300,- voor 940 extra woningen. In 2024 zijn er 295 aanvragen ingediend tegen een totaalbedrag van € 409.406,-. Binnen de werkgroep NIP vanuit de Friese Energietafel is een gezamenlijk campagne gestart.
Uitvoering Warmtevisie	Particuliere woningen aardgasvrij maken	Particuliere woningen maken gebruik van duurzame energie.	In 2024 is een plan ontwikkeld voor de uitvoering van de warmtetransitie. Daarbij zijn er ook gesprekken geweest met verschillende dorpen om aan de slag te gaan met warmte. De werkgroep in Ryptsjerk heeft eind dit jaar aangegeven dat zij weer aan de slag willen. Dit wordt nu opgepakt met de participatiecoalitie (Fries Energiehuis) om weer wat activiteit in het dorp te ontwikkelen. Daarnaast zijn er in verschillende dorpen gesprekken geweest om aan de slag te gaan met de warmtetransitie en is er eind 2024 een energiemarkt georganiseerd in Burgum. In 2025 is de Transitievisie Warmte geëvalueerd en begonnen aan de herijking daarvan in de vorm van het Warmteprogramma.
Verduurzaming industrieterrein Sumar	Verduurzamen industrie	Verbindingen bij bedrijven op het gebied van duurzaamheid	Eind 2024 is het voorstel voor een energieroutekaart van Ekwadraat ontvangen en beoordeeld. De gezamenlijke conclusie was dat het voorstel niet helemaal aan de verwachtingen voldeed. In overleg met de bedrijven is gekozen voor een andere opzet en aanpak.
Brede aanpak voor energiebesparing (o.a. Energieloket)	Circa 20% energiebesparing huishoudens in de toekomst	Besparing op CO2 uitstoot en kosten	In september 2024 is een energiecoördinator gestart met de doorontwikkeling van het energieloket. Er is een plan van aanpak geschreven over de rollen en taken die het loket kan uitvoeren, welke middelen daarvoor nodig zijn. In 2025 is een werkgroep gestart om het plan van aanpak tot uitvoering te brengen. De webpagina voor Duurzaamheid wordt vernieuwd, de fysieke locatie in Garyp wordt breder opengesteld en de mogelijkheden om met Duurzaam Bouwloket verder te werken worden onderzocht.

Energietransitie	Doel	Resultaat	Status
Brede aanpak voor energiebesparing (o.a. Energieloket)	Circa 20% energiebesparing huishoudens in de toekomst	Besparing op CO2 uitstoot en kosten	In september 2024 is een energiecoördinator gestart met de doorontwikkeling van het energieloket. Er is een plan van aanpak geschreven over de rollen en taken die het loket kan uitvoeren, welke middelen daarvoor nodig zijn. In 2025 is een werkgroep gestart om het plan van aanpak tot uitvoering te brengen. De webpagina voor Duurzaamheid wordt vernieuwd, de fysieke locatie in Garyp wordt breder opengesteld en de mogelijkheden om met Duurzaam Bouwloket verder te werken worden onderzocht
RES Fryslân	Samenwerking Fryske gemeenten en provincie op gebied van energietransitie.	Gezamenlijke bijdrage Fryske gemeenten aan landelijke doelstelling duurzame opwek.	De deelnemers die samenwerkten voor de RES-Fryslân hebben de samenwerking met de oprichting van de Fryske Energzy Tafel (FET) uitgebreid met warmte, energie-infrastructuur en mienskipsenergie. De RES, die om de twee jaar wordt geactualiseerd, is hiermee onderdeel geworden van dit bredere samenwerkingsverband. In september 2025 is een herijking van de FET voorgesteld. De Friese Energievisie is vastgesteld, de hoofdlijnen van een concept uitvoeringsagenda staan op papier. Centraal staat de vraag welke uitvoeringsorganisatie past bij de uitvoeringsfase. In dit kader wordt ook nagedacht of er een RES2.0 moet komen, ambities moeten worden aangepast of als een voortgangsrapportage op zich voldoende is.
RES Fryslân werkgroep participatie & lokaal eigendom	Kennisuitwisseling participatie & lokaal eigendom bij duurzame energieprojecten	Ontwikkeling Friese handreiking participatie & lokaal eigendom	De handreiking is in 2023 opgeleverd en wordt verder toegepast. Participatie en lokaal eigendom is met programma 'Mienskipsenergie' één van de vier programmapijlers van de FET. Het Fries Energiehuis is hieruit voortgekomen. Welke rol het Fries Energiehuis zou moeten aannemen, is onderdeel van de herijking van de FET.
Eigen energie-opwek en smart grid in de regio	Onderzoek naar mogelijkheden decentraal energienet-werk inclusief smartgrid binnen ANNO	Antwoord op vraag of we in regionaal verband zelf energie kunnen opwekken en of smartgrid mogelijk is.	In 2024 is de Regioanalyse (ANNO) opgeleverd. De analyse heeft als input gediend voor de Friese Energievisie. In 2024 is vervolgens het tweede deel van het ANNO onderzoek, welke vormen van lokale opwek zijn er en hoe kunnen we daar als gemeente in participeren, opgepakt. Naar verwachting zullen de resultaten van dit onderzoek eind 2025 beschikbaar zijn; politieke behandeling is voorzien in de nieuwe raad (2026). Belangrijke politieke vraag die aan de hand van dit onderzoek gesteld en beantwoord moet worden is de principiële vraag welke positie de gemeente wil innemen bij de opwek van lokale hernieuwbare energie. Ligt hier een gemeentelijke taak of behoort dit principieel bij de markt en de mienskip te liggen? Vooruitlopend op de beantwoording van deze principiële vraag heeft gebiedscoöperatie Skûlenboarch de gemeente gevraagd te investeren in het drijvend zonnepark bij Skûlenboarch, omdat een investeerder zich op het laatste moment had teruggetrokken. De raad heeft op 28 augustus 2025 besloten een bedrag van maximaal € 6,9 miljoen te investeren, mits aan een aantal ontbindende voorwaarden kan worden voldaan. Vóór 1 december 2025 moet hier duidelijkheid over zijn.
Zon op woningen	Circa 30% van de woningen heeft zonnepanelen in 2024	Jaarlijkse monitoring	Jaarlijks wordt aan de hand van luchtfoto's bijgehouden op hoeveel woningen zonnepanelen zijn geplaatst. In het voorjaar van 2025 was dit op 27,5 % (2023: 23,8%) van de daken het geval.
Sinnetafels	Gesprek over energieverbruik en benodigde opwek per dorp	Opzet en uitvoering van de sinnetafels	Ook in 2024 en 2025 is nog niet in de volle breedte gestart met de uitvoering van de Warmtevisie. Daarnaast zal netcongestie de uitvoering van projecten met zon-opwek in de weg zitten (geen capaciteit op het net). De Sinnetafel-aanpak lijkt voor nu niet het juiste instrument waar we onze tijd en capaciteit in moeten steken. We bespreken andere mogelijkheden.

Energietransitie	Doel	Resultaat	Status
Aanpak Energiearmoede	Inwoners in onze gemeenten die kampen met 'energiearmoede' financieel en praktisch te ondersteunen.	Minder armoede als gevolg van de hoge energieprijzen.	Inwoners die in aanmerking zijn gekomen voor de Energietoeslag konden in 2024 een oude, onzuinige koelkast, vriezer of wasmachine inruilen voor een nieuw energiezuinig apparaat. Per apparaat was maximaal € 600 beschikbaar. In totaal hebben 203 huishoudens gebruik gemaakt van deze regeling binnen het budget van € 120.000. Naast deze 'witgoedwissel' is deze doelgroep een kadokaart aangeboden t.w.v. € 125,- om energiebesparende producten aan te schaffen. In totaal zijn 554 kadokaarten verzilverd. De energiecoaches die als ZZPer werken voor de gemeente hebben kleding (jack, trui, shirt) gekregen. Hierop staat duidelijke 'energiecoach' en het bekende poppetje. Daarnaast zijn de energiecoaches op de foto gezet zodat we hun zichtbaarheid kunnen vergroten. In 2025 zijn we verder gegaan met (vrijwillige) fixaties via lokale energie coöperaties en gratis energiecoaching. Daarnaast is er een i.s.m. Trynergie een deelkastje beschikbaar gekomen voor gratis energiebesparende producten in Gytsjerk. In het najaar (start stookseizoen) is weer gestart met zichtbaarheid campagnes van energiecoaches via een (nieuw) energiewagentje, flyers en isolatiemarkt. Verder willen we deze doelgroep beter op weg helpen via onze vernieuwd energie-dienstverlening waarbij men gemakkelijker en persoonlijker verder geholpen kan worden via het energiesprekuur op donderdagmiddag, inloop in het Enerzjyhus en vernieuwde webpagina van t-diel.nl/duurzaam. Voor goedkopere koopwoningeigenaren met kleine portemonnee is meer hulp bij aanvraag van de isolatiesubsidie (inclusief provinciale plus voor inwoners met kleine portemonnee) geregeld.
Projecten duurzame energie-opwek zon	Concrete vertaling uitkomsten energietafels inclusief gesprekken ontwikkelaars	Realisatie zonnevelden met zo groot mogelijk draagvlak	De volgende zonnevelden zijn momenteel in ontwikkeling (verschillende stadia): - Skûlenboarch: afrondende fase financial close - Panhuyspoel: maakt onderdeel uit van gebiedsontwikkeling Earnewald. Panhuyspoel is een zandwingebied waar nog zand gewonnen wordt, maar waar op termijn een zonneveld zou kunnen worden gelegd. Nog geen concrete ontwikkelingen. - Stoppelsoal: vergunning is verleend en inmiddels onherroepelijk. Voor het parallel lopende traject van het aanvragen van een batterij is de aanvraag ontvangen.
Projecten duurzame energie-opwek wind	Windenergie mogelijk maken	Windenergie in de energiemix krijgen	De provinciale regels met betrekking tot windenergie zijn iets verruimd in de nieuw vastgestelde POVI maar bieden nog steeds (te)weinig mogelijkheden. De stichting WBT (Wyns, Bartlehiem en Tergreft) is op zoek naar een locatie waar zij zelf eigenaar zijn van de grond en een hogere windmolen mogen neerzetten. Het huidige provinciale beleid staat echter alleen het verplaatsen van windmolens toe vanuit een ecologische- of veiligheidsreden. De WBT probeert om met het pleidooi van Mienskipsenergie een uitzondering te krijgen. In 2025 heeft de Provincie Friesland een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheid om windmolens in privaat bezit over te laten nemen door energiecoöperaties. Menig energiecoöperatie uit Tytsjerksteradiel heeft hieraan meegedaan. Zo heeft Enerzjy Koöperaasje Garyp aangegeven potentiële locaties voor een windmolen te willen onderzoeken. En energiecoöperatie Trynergie is met het WBT in gesprek om te kijken naar de mogelijkheid om samen te werken m.b.t. de bestaande dorpsmolens van het WBT.

Energietransitie	Doel	Resultaat	Status
Stimuleren zon op bedrijfsdaken	Realisatie van zon op daken bij projecten met reeds toegekende SDE+-subsidie	Maximale benutting 'zon op dak'	In verband met de zeer beperkte ruimte op het elektriciteitsnet wordt hier nu bewust nog niet actief invulling aan gegeven. Op verzoek wordt uiteraard wel advies gegeven. In 2024 en 2025 is dit niet voorgekomen.
Gemeentelijke grond beschikbaar stellen aan lokale energiecoöperaties	Stimuleren burgerinitiatieven op het gebied van energie-opwek	In beeld brengen geschikte locatie per dorp voor zonnepark en mogelijkheden lokaal eigenaarschap	Een eventuele behoefte van lokale energiecoöperaties voor gemeentelijke grond vloeit voort uit de Sinnetafels. Omdat er in 2024 en 2025 geen Sinnetafels zijn georganiseerd, is deze behoefte ook niet naar boven gekomen. Overigens zal het eventueel beschikbaar stellen van gronden op basis van het Didam-arrest niet zomaar zondermeer mogelijk zijn.
Onderzoek benutting biomassa	Inzicht in potentie biomassa voor de lokale energievoorziening	Vastgestelde potentie en plan van aanpak benutting	Als gevolg van wetgeving en de stikstofdiscussie, ligt onderzoek naar de benutting van biomassa momenteel feitelijk stil. Er is wel een provinciale werkgroep actief, waar Tytsjerksteradiel ook bij aan is gesloten. In 2024 en 2025 hebben geen activiteiten op dit gebied plaatsgevonden.
Duurzame Mobiliteit	Doel	Resultaat	Status
Plankaart en visie openbare laadpalen	Gestructureerde uitrol openbare laadpunten, in gelijke pas met toename aantal elektrische voertuigen in de gemeente	Adequaat netwerk met laadpalen in beide gemeenten	In 2024 is in ANNO verband een begin gemaakt met het opstellen van een laadvisie inclusief uitvoeringsplan. Het plan is op 13 september 2025 in werking getreden. In de afgelopen periode zijn er weer 4 nieuwe laadpalen geplaatst. Daarmee staan er nu in 45 openbare oplaadpalen op gemeentegrond. De gemeentelijke inspanningen zijn er vooral op gericht dat er in ieder dorp minimaal één laadpaal staat en dat de dekking op belangrijke bezoek-locaties (winkelcentra, sportvoorzieningen) wordt uitgebreid. Inmiddels beschikken 13 dorpen over minimaal één laadpaal.
Stimuleren deelauto's	Vermindering (tweede) autobezit, verbetering bereikbaarheid	Minder autoverkeer en daardoor minder uitstoot CO2 c.a.	Het aanbieden van deelauto's is wegens te weinig belangstelling gestopt in Garyp en Hurdegaryp. De deelauto in de Trynwâlden is nog steeds beschikbaar en wordt goed gebruikt. Er hebben zich de afgelopen periode geen nieuwe initiatieven aangediend.
Openbaar vervoer	Behoud van bereikbaarheid, verbetering overstappunten ('reishubs')	Openbaar vervoer als aantrekkelijk alternatief voor gebruik auto.	De ANNO campagne te over bewustwording van het reis middel en het verleiden tot duurzame mogelijkheden zoals openbaar vervoer en de fiets, is nog niet opgestart.
Stimuleren gebruik (elektrische) fiets	Netwerk van fietssnelwegen, meer gebruik van de fiets en minder autogebruik		Binnen de Regiodeal Noordoost-Fryslân III is ruimte gevonden voor 'herkenbare fietsroutes'. Dit project draagt bij aan een samenhangende netwerk dat inspeelt op veranderende mobiliteitsvormen, zoals de opkomst van elektrische fietsen. Door het verbeteren van de bekendheid en herkenbaarheid van regionale fietsroutes wordt de fiets volwaardig onderdeel van de vervoersmogelijkheden. Dit biedt nieuwe kansen voor bereikbaarheid, duurzaamheid en keuzemogelijkheden

Circulaire Economie	Doel	Resultaat	Status
Restafval verminderen op basis van bestaand grondstoffen-beleid	De hoeveelheid huishoudelijk restafval wordt verminderd tot 30 kg/inwoner per jaar in 2025	Minder afval verbranden en/of storten	In 2020 bedroeg het restafval in Tytsjerksteradiel nog 131 kg per persoon. In de afgelopen jaren is ingezet op een geleidelijke verlaging daarvan. De Dano-trommel die Afvalsturing in 2021 in gebruik heeft genomen heeft daar zeker aan bijgedragen. Ook het aanpassen van de inzamelfrequentie van het restafval via de sorti-bak, met ingang van 2021, heeft hieraan bijgedragen. Duidelijk is echter dat de VANG-doelstelling van 30 kg per persoon per jaar vooralsnog een brug te ver is. Met een hoeveelheid restafval van 97,8 kg per inwoner en een scheidingspercentage van 82% scoort Tytsjerksteradiel overigens wel het op één na beste resultaat van Fryslân.
Stimuleren circulariteit bij evenementen	Bewustwording en voldoen aan landelijke regelgeving	Evenementen zoveel mogelijk circulair	In 2024 en 2025 is in samenspraak met organisatoren van de grotere evenementen in Tytsjerksteradiel gekeken naar de mogelijkheden om te komen tot een goede en realistische invulling van de duurzaamheidsparagraaf bij evenementenvergunningen te komen. In 2026 zal dit nader met de organisatoren en marktpartijen nader onderzocht en vormgegeven worden.
Biodiversiteit	Doel	Resultaat	Status
Bevorderen biodiversiteit	Financiële bijdrage kleinschalige projecten om biodiversiteit te verbeteren	Burgers meer betrokken bij biodiversiteit	In 2024 is de subsidieregeling Duurzaamheidsagenda Tytsjerksteradiel 'duorsum tegearre dwaan' vastgesteld. Deze subsidieregeling is bedoeld om duurzame initiatieven te stimuleren die bijdragen aan een groenere en schonere gemeente. Met deze subsidie kunnen plannen en projecten die een raakvlak hebben met de Duurzaamheidsagenda, waaronder biodiversiteit, worden opgestart, ontwikkeld en versneld. In 2024 en 2025 zijn op deze manier 3 projecten op het gebied van biodiversiteit gerealiseerd.
Biodiversiteit en zonne-energie	Verbetering biodiversiteit bij ontwikkeling van zonneparken	Burgers meer betrokken bij biodiversiteit	Bij de ontwikkeling van zonneparken wordt specifiek aandacht besteed aan biodiversiteit. Er zijn, naast Skûlenboarch' en 'Stoppelsoal', geen nieuwe zonneparken in ontwikkeling genomen in 2024 en 2025.
Natuurinclusief bouwen en openbare ruimte	Verbetering van biodiversiteit in de gebouwde omgeving, in en rond bestaande en nieuwe bebouwing	Burgers meer betrokken bij biodiversiteit	Natuurinclusief bouwen is opgenomen in het 'beleidsplan Biodiversiteit Tytsjerksteradiel' dat in 2024 is vastgesteld.
Natuurinclusieve landbouw	Faciliteren initiatieven op het raakvlak van natuurinclusieve landbouw en energietransitie	Burgers meer betrokken bij biodiversiteit	Er zijn verschillende partijen binnen onze gemeente actief op het gebied van de natuurinclusieve agenda, waaronder de Noardlike Fryske Wâlden (NFW) en de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw. Wij faciliteren en ondersteunen deze initiatieven waar nodig en gewenst. Daarnaast hebben wij zitting in de Themagroep Natuur & Landschap van de NFW. Vanuit de gebiedscommissie wordt verder ook gewerkt aan de natuurinclusieve landbouw. Natuurinclusieve landbouw is verder ook meegenomen in het 'beleidsplan Biodiversiteit Tytsjerksteradiel' dat in 2024 is vastgesteld.

Klimaat bestendigheid	Doel	Resultaat	Status
Klimaatadaptieve maatregelen in de openbare ruimte	Een meer klimaatadaptieve openbare ruimte doordat klimaat-adaptatie een plek heeft in de GRP's en het regenwater-structuurplan	Minder overlast van buien, zoals water op straat.	Reeds in 2020 is het vGRP 'Wettersoarch' in Tytsjerksteradiel vastgesteld waarmee aan de doelstellingen van de Duurzaamheidsagenda wordt voldaan. In 2026 is vaststelling van het Water- en Rioleringsplan voorzien dat verder richting geeft aan het beleid op dit gebied.
Klimaatadaptief denken onderdeel andere beleidsvelden	Verbetering klimaatadaptief denken in gemeente	Bewustwording onder de medewerkers van de gemeente.	Klimaatadaptatie is meegenomen in de in 2023 vastgestelde Omgevingsvisie en daarmee breed in de organisatie geïntegreerd.
Ondersteunen initiatieven vanuit de mienskip voor klimaat-bestendigheid bij inwoners en bedrijven /Hergebruik regenwater	Bewustwording over klimaatadaptatie, vermindering belasting riolering en minder drinkwatergebruik	Draagvlak voor klimaat adaptieve maatregelen	In 2024 is de subsidieregeling Duurzaamheidsagenda Tytsjerksteradiel 'duorsum tegearre dwaan' vastgesteld. Deze subsidieregeling is bedoeld om duurzame initiatieven te stimuleren die bijdragen aan een groenere en schonere gemeente. Met deze subsidie kunnen plannen en projecten die een raakvlak hebben met de Duurzaamheidsagenda, waaronder klimaatbestendigheid, worden opgestart, ontwikkeld en versneld. In 2024 en 2025 zijn geen initiatieven op dit gebied ingediend.
Eigen organisatie & Maatschappelijk vastgoed	Doel	Resultaat	Status
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	Inzicht in de benodigde investeringen om te voldoen aan wettelijke verplichtingen (route kaart opstellen)	Voldoen aan de wettelijke eisen	Alle gemeentelijk vastgoed beschikt over label C of hoger. De komende jaren zullen echter wel verdere verduurzamingsmaatregelen worden doorgevoerd om te kunnen voldoen aan de doelstellingen en ambitie. In 2025 is hier, na enige vertraging, een eerste begin mee gemaakt.
Bewustwording en maand van de duurzaamheid	Meer bewustwording bij medewerkers	Bewustwording over duurzaamheid in de brede zin onder de medewerkers van de gemeente	De 'maand van de duurzaamheid' is na 2023 niet meer georganiseerd. In plaats daarvan zijn gedurende het jaar andere, kleinere, activiteiten ontplooid om de bewustwording bij de collega's te vergroten. Zo is er in 2024 en 2025 tijdens de 'fiets naar je werkdag') een gratis lunch aangeboden om zoveel mogelijk collega's te verleiden om op de fiets naar het werk te komen. Verder is er een kledingbak van Estafette in het gemeentehuis geplaatst om kleding die niet meer gedragen wordt in te kunnen leveren.
Kantine aanbod	Een duurzaam en gezond kantine aanbod	Bewustwording van duurzame producten en een betere gezondheid van de medewerkers	Stand van zaken 2023 Het kantineaanbod in de gemeente is aangepast aan de hand van het door Greendish uitgevoerde onderzoek. De reacties van het personeel zijn positief, ook al omdat er naast de 'gezonde keuze' ook nog altijd ruimte is voor de iets minder gezonde keuze. In de praktijk wordt steeds vaker, bewust of onbewust, voor de gezonde variant gekozen.

Eigen organisatie & Maatschappelijk vastgoed	Doel	Resultaat	Status
Monitoring en besparing energieverbruik gemeentelijk vastgoed	Aangaande het gemeentelijk vastgoed voldoen we aan wettelijke verplichtingen o.a. ten aanzien van monitoring	Voldoen aan de wettelijke eisen	Voor de monitoring van ons energiegebruik maken we gebruik van het Energie Monitoringsysteem (EMS) van de OVEF. Hiermee voldoen we aan de wettelijke verplichtingen.
Mobiliteit eigen medewerkers (stimuleren elektrisch rijden, ov-business kaarten en thuiswerken)	Vermindering fossiel brandstofgebruik (woon-werkverkeer) onder eigen personeel	Minder CO2 uitstoot veroorzaakt door de organisatie	Ook in 2024 en 2025 hebben ca. 60 medewerkers meegedaan aan het fietsproject 'op 'e trapers'. Dit project om de medewerkers van de gemeente te verleiden met de fiets naar het werk te komen, slaat goed aan en wordt hoog gewaardeerd, mede vanwege de koppeling met een lokaal goed doel. In 2025 wordt onderzocht of het op grond van de nieuwe CAO regeling mogelijk is een hogere vergoeding woon-werk verkeer vast te stellen voor de fiets.
Verduurzamen gemeentelijk wagenpark	Vermindering fossiel brandstofgebruik door eigen voertuigen	Minder uitstoot CO2 vanuit het wagenpark	Er is blijvend aandacht bij vervanging van voertuigen (elektrisch waar mogelijk) en daarnaast wordt voor de dieselauto's uitsluitend fossielvrije 'blauwe diesel' gebruikt. Ook vinden er regelmatig trainingen van het personeel plaats met betrekking tot en gebruik van de voertuigen (zoals 'het nieuwe rijden').
Deelname Global Goals en Fairtrade Gemeente	De gemeente toont haar maatschappelijke betrokkenheid bij de Global Goals en Fairtrade	De gemeente handelt volgens de bijbehorende principes	De Fairtrade titel voor Tytsjerksteradiel is verlengd. In het voorjaar van 2025 is een Fairtrade kleding tour langs kledingwinkels in de gemeente georganiseerd. In het najaar van 2025 is een Fairtrade en duurzame kookworkshop door Reitse Spanninga gegeven in het gemeentehuis. In 2025 is gewerkt aan een plan van aanpak Global Goals 2026 – 2030. Naar verwachting wordt dit begin 2026 vastgesteld.
Monitoring programma Duurzaamheid	Verantwoording gevoerde beleid	Inzicht ontwikkeling duurzaamheids-Programma	Jaarlijks (in het eerste kwartaal van het opvolgende jaar) gaat de monitoring ter kennisname naar college en raad. De voortgang komt gedurende het jaar in het PFO Duurzaamheid ter sprake. De monitoring over 2024 en 2025 is samengevoegd met de evaluatie van de Duurzaamheidsagenda.
Communicatie-aanpak	Bewustzijn en draagvlak onder inwoners, bedrijven en andere organisaties	Draagvlak en betrokken burgers	Er wordt gewerkt volgens de zgn. 'SRV' (Service, Regie, Voordelen) communicatiestrategie die in 2024 ontwikkeld is. In 2025 is de website Duurzaamheid – ús oandiel, foar in griene takomst - vernieuwd en de huisstijl aangepast
Inrichten klankbordgroep	Structureel overleg met de mienskip	Draagvlak en betrokken burgers	In 2022 is de klankbordgroep 'Energjike Meitinkers' (EM) ingericht. Na een aanvankelijk enthousiast begin, is de aandacht steeds verder afgenomen. In 2023 zijn meerdere pogingen ondernomen de groep (weer) te activeren, maar in 2024 heeft de voorzitter ons gevraagd de groep te ontbinden. De Energjyke Meitinkers kunnen nog wel benaderd worden in concrete situaties.

--	--	--	--